

BORGARTING LAGMANNSRETT

KJENNELSE

Sagt: 28.07.2016

Saksnr.: 16-085487SAK-BORG/04

Dommarar:

Lagdommer

Kyrre Grimstad

Lagdommer

Christian Lund

Lagdommer

Hedda Remen

Ankende part
Ankende part

Elektronisk Forpost Norge (efn)
Norwegian Unix User Group

Advokat Ola Tellesbø
Advokat Ola Tellesbø

Påtalemyndighet Økokrim

Saken gjelder krav om rettslig prøving av beslutning om beslag, jf. straffeprosessloven § 208.

Sakens bakgrunn

Økokrim besluttet 7. mars 2016 å ta beslag i domenenavnet "popcorn-time.no" hos IMCASREG8, organisasjonsnummer 895 466 492, postboks 5090 Majorstuen, 0301 Oslo. Som hjemmel for beslaget ble det i beslutningen vist til straffeprosessloven § 205 første ledd, jf. § 203.

Ved begjæring 15. april 2016 krevde organisasjonene Norwegian Unix User Group (NUUG) og Elektronisk Forpost Norge (EFN) rettslig prøving av beslaget etter straffeprosessloven § 208. Det er oppgitt at NUUG er en ikke-kommersiell forening som har som formål blant annet å "stimulere til økt bruk av UNIX, åpne systemer og fri programvare". EFN er en ideell organisasjon som etter det opplyste arbeider for "åpne og demokratiske infrastrukturer for bruk og tilgjengelighet av informasjon i datanett og IT-samfunnet, derunder rettigheter i forhold til ulike typer digitalt materiale". Videre skal EFN "fremme og støtte det fremvoksende økosystemet for fri kultur, kultur- og kunnskapsallmenninger, frie lisenser, og delingskultur". Beslaget var ikke rettet mot de to foreningene, og de er ikke siktet, mistenkt eller fornærmet i saken. Det ble imidlertid anført at de to foreningene i kraft av sine formål hadde rettslig interesse i å få beslaget rettslig prøvd.

Økokrim imøtegikk dette i påtegning 19. april 2016, og påsto at begjæringen måtte avvises.

Ved Follo tingretts kjennelse 29. april 2016 ble NUUG og EFNs begjæring avvist.

Ved ankeerklæring 14. mai 2016 fra NUUG og EFN ble kjennelsen anket til Borgarting lagmannsrett. Som partshjelper var oppgitt foreningen IMCASREG8, med henvisning til en analogi fra tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav a. IMCASREG8 besatt bruksretten til domenet popcorn-time.no da påtalemyndigheten tok beslag i det.

I Økokrims påtegning 26. mai 2016 ble det nedlagt påstand om at IMCASREG8 ikke tillates å opptre som partshjelper for NUUG og EFN, og at anken forkastes.

Lagmannsretten har mottatt ytterligere prosesskriv fra de ankende parter av 15. og 28. juni 2016 og fra Økokrim av 22. juni 2016.

De ankende parter, **Norwegian Unix User Group og Elektronisk Forpost Norge**, med partshjelper IMCASREG8, har i korte trekk anført at de har en konkret interesse i sakens utfall, og at de må anses å være "rammet" av beslaget slik at de kan bringe det inn for retten etter straffeprosessloven § 208. Nettsiden popcorn-time.no er ingen

fildelingstjeneste, men et nettsted som tilgjengeliggjør fri programvare ved å oppgi informasjon og nyheter om programmet Popcorn Time. Dette programmet kan lastes ned fra andre nettsteder. Programmet er en sammenstilling av tre teknologier; katalogtjenester, bittorrent-teknologi – som brukes til fildeling – og videoavspilling. Dette er ikke ulovlig teknologi selv om programmet kan brukes til ulovlig nedlasting av rettighetsbeskyttet materiale.

Ved at beslaget hindrer deling av fri programvare berører det de ankende parter kjerneoppgave, som nettopp er å arbeide for økt tilgjengeliggjøring av fri programvare. De ankende parter har derfor en konkret interesse i sakens utfall. De ankende parter forvalter et internasjonalt fellesskap knyttet til deling av fri programvare. Ettersom beslaget fjerner informasjon om fri programvare, er også de ankende parter direkte rammet av det.

Når det gjelder det materielle spørsmålet, rettmessigheten av beslaget, har de ankende parter anført at det er en meget svak og indirekte kobling mellom domenet popcorn-time.no og ulovlig deling og nedlasting av rettighetsbeskyttet materiale. Domenet lenker til andre nettsteder der man kan laste ned et program som *kan* brukes til ulovlig nedlasting. Teknologien brukes også til lovlig deling og nedlasting av ikke-rettighetsbeskyttet materiale. Nettstedet kan derfor ikke anses å ha vært redskap for en straffbar handling, og det er da ikke grunnlag for beslag etter straffeprosessloven § 203, jf. straffeloven (2005) § 69.

Videre anføres at beslaget innebærer en type forhåndssensur av ytringer i strid med Grunnloven § 100. Beslaget hindrer både formidling av informasjon om fri programvare, og en mulig fremtidig formidling av innhold ved hjelp av denne programvaren. Det er ikke adgang til å gjennomføre beslag som innebærer sensur av ytringer uten forutgående domstolskontroll.

Når det gjelder IMCASREG8 som partshjelper, anføres at foretaket må anses å ha status som siktet i saken. Dersom anken blir avvist, vil IMCASREG8 måtte fremme en ny begjæring om rettslig prøving av beslaget. Prosessøkonomiske grunner tilsier derfor at anken prøves for lagmannsretten. Subsidiært anføres at IMCASREG8s inntreden kan anses som en selvstendig anke etter straffeprosessloven § 377, som kan forenes med NUUG og EFNs anke.

De ankende parter har nedlagt slik påstand:

1. Tingrettens kjennelse i sak 16-066927ENE-FOLL oppheves.
2. Subsidiært: Økokrims beslag av 7.3.2016 i domenet popcorn-time.no oppheves.

Økokrim har i korte trekk anført at NUUG og EFN bare har en generell interesse – en prejudikatsinteresse – i å få prøvet beslaget for retten. De kan da ikke anses som "rammet"

av beslaget eller av tingrettens kjennelse, og har derfor ikke rett til å bringe beslaget inn for retten etter straffeprosessloven § 208.

Videre anføres at IMCASREG8 ikke har anledning til å opptre som partshjelper for NUUG og EFN. Tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav a, som er den aktuelle bestemmelsen, kan ikke anvendes analogisk i straffesaker. IMCASREG8 er imidlertid selv "rammet" av beslaget. Riktig fremgangsmåte må være at IMCASREG8 selv fremmer begjæring om rettslig prøving av beslaget for tingretten.

Det bestrides videre at IMCASREG8 har selvstendig ankerett over tingrettens kjennelse, ettersom den ikke "rammer" IMCASREG8, jf. straffeprosessloven § 377.

Videre anføres at de ankende parters anførsel om at beslag som innebærer forhåndssensur av ytringer bare kan skje etter forutgående domstolskontroll er av generell art, og ligger utenfor hva domstolene kan avgjøre i straffeprosessuelle former.

Økokrim har nedlagt slik påstand:

1. IMCASREG8 tillates ikke å opptre som partshjelper for NUUG og EFN.
2. Anken forkastes.

Lagmannsretten ser slik på saken:

Sakens sentrale spørsmål er om NUUG og EFN er "rammet" av beslaget og har rett til å kreve det brakt inn for retten for overprøving etter straffeprosessloven § 208.

NUUG og EFN er som nevnt ovenfor ideelle organisasjoner som blant annet har som formål å arbeide for økt tilgjengelighet og bruk av åpne digitale systemer, fri programvare og annet digitalt materiale. Beslaget av nettstedet popcorn-time.no innebærer en begrensning av informasjon om og tilgang til fri programvare, og ligger således innenfor sentrale deler av organisasjonenes formål og virkeområde. Dersom det var tale om et sivilrettslig vedtak som på tilsvarende måte begrenset informasjon om og tilgang til fri programvare, ser ikke lagmannsretten bort fra at organisasjonene ville hatt adgang til å reise sivil søksmål for å få prøvd vedtakets gyldighet, jf. tvisteloven § 1-4 første ledd.

Det er imidlertid ikke gitt at organisasjonene har en tilsvarende adgang til å bringe et beslag inn for retten etter straffeprosessloven § 208. Som påpekt av tingretten må uttrykket "enhver som rammes" i § 208 forstås på samme måte som det tilsvarende uttrykket i § 377, som gjelder ankerett, jf. også Bjerke m.fl., Straffeprosessloven – Kommentartutgave (4. utg. 2011) side 721.

Slik tingretten også påpeker, følger det av Høyesteretts kjennelse i Rt. 2008 side 158 avsnitt 47 at også tredjeparter – herunder ideelle organisasjoner – kan ha rett til å påanke en avgjørelse, men bare dersom de har "en aktuell interesse i den avgjørelse som angripes". Lagmannsretten forstår avgjørelsen avsnitt 49 og 50 – som er gjengitt i tingrettens kjennelse – slik at det ikke er tilstrekkelig at en organisasjons ideelle interesser er berørt eller at organisasjonen har en generell interesse i sakens utfall. Dette utdypes i merknadene fra Høyesteretts mindretall, som på dette punktet var enig med flertallet. I kjennelsen avsnitt 106 heter det – med henvisning til en tilsvarende formulering i tvistemålsloven 1915 § 396 – at kjæremålsadgang (ankerett) forutsetter at "avgjørelsen 'direkte' gjelder rettigheter eller plikter for vedkommende selv".

NUUG og EFN har anført at de har en rolle som forvaltere av et internasjonalt fellesskap knyttet til deling av fri programvare, og at beslaget – som gjør et innhugg i den digitale kulturen de forvalter – derfor direkte rammer deres interesser. Lagmannsretten er ikke enig i at en slik rolle innebærer at de har en konkret og aktuell interesse i et beslag av et bestemt nettsted. NUUG og EFN har ingen direkte interesse i nettstedet i form av å være rettighetshavere eller liknende, og de er ikke direkte involvert i straffesaken som ligger til grunn for beslaget. Selv om beslaget innebærer en viss begrensning av tilgangen til fri programvare, kan ikke lagmannsretten se at beslaget direkte berører rettigheter eller plikter for de to organisasjonene selv. Slik lagmannsretten ser det, er de to organisasjonenes interesse i saken av ideell art; de har en generell interesse av å få prøvd om det i slike tilfeller er anledning til å ta beslag i nettsteder som sprer informasjon om og tilgjengeliggjør fri programvare.

NUUG og EFNs forhold til beslaget i saken her er sammenliknbar med Advokatforeningens forhold til beslutningen som var tema i Rt. 2008 side 158. Høyesterett påpekte der at Advokatforeningen hadde en klar interesse i sakens utfall, men at dette var "en generell prejudikatsinteresse, som i seg selv ikke gir rett til å inngi kjæremål". Det samme må gjelde for retten til å få et beslag prøvd etter straffeprosessloven § 208.

Lagmannsretten tilføyer at spørsmålet om rett til rettslig prøving av et beslag og rett til å anke en beslutning må skilles fra retten til å opptre som partshjelper etter analogi fra tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b. I Rt. 2010 side 1150 slo flertallet fast at etter denne bestemmelsen vil en ren prejudikatsinteresse være tilstrekkelig for å begrunne representativ partshjelp, og kom til at dette måtte gjelde analogisk i straffesaker. Dette er imidlertid ikke det samme som at ideelle organisasjoner har rett til rettslig prøving av et beslag eller har selvstendig ankerett. Det går klart frem av Rt. 2008 side 158 avsnitt 48 og 50 at en generell prejudikatsinteresse ikke gir selvstendig ankerett etter straffeprosessloven § 377.

Lagmannsretten kan etter dette ikke se at NUUG og EFN har en så konkret og aktuell interesse i sakens utfall at de må anses "rammet" av beslaget etter straffeprosessloven

§ 208. De har da ikke rett til å få beslaget brakt inn for retten. Anken over tingrettens avvisning av deres begjæring om dette må dermed forkastes.

Lagmannsretten ser etter dette ikke grunn til å ta stilling til om IMCASREG8 har rett til å opptre som partshjelper i saken for lagmannsretten. De ankende parter har ikke fått medhold i anken fordi de ikke har rett til å bringe beslaget inn for retten. Hvorvidt IMCASREG8 kan opptre som partshjelper har da ingen aktuell betydning.

Lagmannsretten kan heller ikke se at IMCASREG8s erklæring om partshjelp kan anses som en selvstendig anke etter straffeprosessloven § 377. Tingrettens kjennelse gikk ut på avvisning av NUUG og EFNs begjæring på prosessuelt grunnlag. Lagmannsretten kan ikke se at dette har direkte konsekvenser for IMCASREG8s rettigheter eller plikter. Dersom IMCASREG8 ønsker å bringe beslaget inn for retten for rettslig prøving, må de selv fremme begjæring om det for tingretten.

Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING

Anken forkastes.

Kyrre Grimstad

Christian Lund

Hedda Remen

Dokument i samsvar med undertegnet original

